

Protokół

dwudziestego drugiego posiedzenia 2. sesyi, 2. peryodu Sejmu galicyjskiego z dnia 24. września 1868. r.

Obecni: Marszałek Książę Leon Sapieha.

Sekretarze: ks. Barewicz, Szujski, Dr. Emil Pfeiffer, St. Tarnowski.

Komisarz Rządowy Radea Namiestnictwa Bartmański.

Liczba posłów obecnych przy początku posiedzenia 106 w ciągu posiedzenia 100.

Początek posiedzenia o godzinie 10. minut 25.

Sekretarz Szujski czyta protokół poprzedniego posiedzenia, a po przyjęciu tego protokołu przez Izbę bez zarzutu, dalszy ciąg petycyj złożonych do Iaski do dnia 24 września od l. 290 do l. 308.

Posel Zbyszewski żąda ażeby petycja l. 308 odesłaną została do komisji statutowej. Izba przychyliła się do tego żądania.

Izba przystępuje z porządku dziennego do dalszego ciągu rozprawy szczególnie nad sprawozdaniem komisji o wnioskach posłów Zyblikiewicza i Smolki, a mianowicie do rozprawy nad ustępem d. Art. 3. wniosku komisji. Przeciw wnioskowi komisji przemawiają Komisarz rządowy, za nim Sawczyński; poseł L. Wodzicki żąda zamknięcia dyskusji; dyskusya zamknięta. Przemawia jeszcze poseł Wężyk i sprawozdawca. Przy głosowaniu przyjmuje Izba jednogłośnie ustęp d. podług wniosku komisji.

Przy ustępie e. art 3. przemawia za wnioskiem komisji poseł Koczyński — przeciw Hönigsman, Gnoiński Michał, Komisarz rządowy. Po przemówieniu sprawozdawcy przychodzi ustęp ten pod głosowanie; poseł Zyblikiewicz żąda głosowania imiennego. Ustęp e. jest przyjęty głosami 56. przeciwko 25.

Ustęp f. po przemówieniu komisarza rządowego i sprawozdawcy przyjęty.

Ustęp g. tak samo.

Przy ustępie h. żąda poseł Krzeczunowicz ażeby zamiast słów «stosunki pojedynczych krajów między sobą» położyć «stosunki naszego kraju do innych krajów monarchii». Sprawozdawca przyjmuje poprawkę tę za swoją. Przemawia za komisją poseł Zyblikiewicz — przeciw Hönigsman i Komisarz rządowy. Przy głosowaniu ustęp ten zostaje przyjęty.

Posel Skrzyński żąda dodania do artykułu 3. jednego jeszcze ustępu, a mianowicie: «ustawodawstwo gminne bez ograniczenia wpływającego z art. 4. zasadniczej ustawy o powszechnych prawach obywateli». Wniosek ten jest poparty. Przeciw niemu przemawia Zyblikiewicz, za Skrzyński, i Krzeczunowicz. Poseł Koczyński żąda zamknięcia dyskusji; po zamknięciu tejże zabiera jeszcze głos przeciw wnioskowi Henryk Wodzicki i Zyblikiewicz. Przy głosowaniu wniosek jest przyjęty.

Do artykułu 4. stawia poseł Skrzyński następującą poprawkę. «Wszystkie dochody krajowe tak te które z podatków bezpośrednich i pośrednich pochodzą, jako i te, które monopole państwowe w kraju przynoszą, uważane

będą jako dochód należący do Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Ks. Krakowskiem z którego, pokrywane być mają:

- a. potrzeby zarządu krajowego we wszystkich jego gałęziach,
- b. kwota stosunkowa corocznie wyznaczona na wspólne potrzeby państwa.

Ustawodawstwo co do podatków pośrednich z produkcją przemysłową państwa związanych, ceł i monopolów państwowych, pozostaje przy Radzie Państwa. Całe ustawodawstwo co do innych podatków i opłat należyć będzie do Sejmu krajowego.

Wniosek ten jest poparty.

Przeciw wnioskowi przemawiają posłowie: Wężyk, Chrzanowski. Dyskusya zostaje zamknięta. Potem przemawia za wnioskiem poseł Krzeczunowicz i Skrzyński — przeciw niemu Zyblikiewicz i sprawozdawca. Komisarz rządowy oświadcza się zarówno przeciw wnioskowi posła Skrzyńskiego, równie jak przeciw wnioskowi komisji. Przy głosowaniu wniosek posła Skrzyńskiego zostaje w mniejszości, wniosek komisji jest przyjęty.

Przy art. 5. zabiera głos komisarz przeciw artykułowi; artykuł jest przyjęty. Artykuł 6. przyjęty. Przy artykule 7. oświadcza się Komisarz rządowy przeciw artykułowi. Artykuł jednogłośnie przyjęty.

Przy artykule 8. stawia poseł Krzeczunowicz następującą poprawkę. Administracya w sprawach wszystkich należących do zakresu Ministrów spraw wewnętrznych, sprawiedliwości, wyznań i oświecenia, obrony krajowej, rolnictwa, handlu i skarbu (z wyjątkiem spraw dotyczących się ceł, monopolów państwowych, długu Państwa i kolei żelaznych): uważane będzie za sprawę krajową. Naczelné kierowanie tą administracją należyć będzie do rządu krajowego, sejmowi odpowiedzialnego. W Radzie korony będzie dla Galicyi Minister do pośredniczenia między koroną i centralnymi władzami administracyjnymi i do zawiadywania w obrębie kraju naszego sprawami które są z innymi krajami wspólne, z wyjątkiem spraw do zakresu państwowego Ministra wojny należących.

Wniosek ten jest poparty. Dyskusya zostaje zamknięta a po jej zamknięciu przemawia p. Zyblikiewicz. Poseł Skrzyński stawia wniosek następującej treści:

Dla spraw administracyi i sprawiedliwości, wyznań oświecenia, bezpieczeństwa publicznego, kultury krajowej i handlowych spraw krajowych, otrzyma Królestwo Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Ks. Krakowskiem odrębny swój rząd, który pod naczelnictwem namiestnika, wykonywany będzie przez Naczelników poszczególnych krajowych wydziałów rządowych odpowiedzialnych Sejmowi.

Królestwo Galicyi i Lodomeryi z wielkiem Księstwem Krakowskiem będzie miało w Ministerstwie wspólnem krajów nie należących do korony Ś. Szezapana swego ministra z głosem równie stanowczym jak inni ministrowie.

Wniosek ten jest poparty.

Poseł Potocki Adam stawia jako poprawkę w miejscu art. 8. ustęp następujący:

Królestwo Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem otrzyma krajowy zarząd odpowiedzialny przed Sejmem, w sprawach administracyi wewnętrznej oświaty, bezpieczeństwa publicznego i kultury krajowej, oraz ministra w Radzie korony. Wniosek jest poparty.

Komisarz rządowy oświadcza się przeciw wnioskowi komisji, równie też przeciw wnioskowi posłów Krzeczunowicza, Skrzyńskiego i Potockiego.

Po przemówieniu sprawozdawcy przychodzi pod głosowanie naprzód wniosek posła Krzeczunowicza. Wniosek pozostaje w mniejszości. Następnie wniosek posła Skrzyńskiego, i takż upada. Wniosek posła Potockiego zostaje przyjęty.

Sprawozdawca wnosi ażeby Izba przystąpiła zaraz do 3. czytania. Izba się nie zgadza.

Proponowane przez komisję, uchwała i wniosek są w trzecim czytaniu przyjęte.

O godzinie 3. minut 5. posiedzenie zawieszono do godziny 6.

Dalszy ciąg posiedzenia o godzinie 6. minut 35., liczba posłów obecnych 99.

Z porządku dziennego przechodzi Izba do rozprawy nad wniesionym przez komisję projektem adresu do Najjaśniejszego Pana. Poseł Koczyński wnosi przyjęcie adresu bez dyskusji. Marszałek oświadcza, że regulamin nie pozwala na postawienie takiego wniosku, przy rozprawie ogólnej. Poseł Skrzyński czyta odmienną redakcję adresu; jeżeliby projekt jego nie był przyjęty za podstawę dyskusji, zapowiada poprawki przy rozprawie szczegółowej. Dalej zabiera głos poseł Szujski, Ks. Sanguszko, Zyblikiewicz, Chrzanowski, Adam Sapieha. Dyskusja zamknięta. Po zamknięciu dyskusji przemawia poseł Ks. Sanguszko, następnie sprawozdawca. W rozprawie szczegółowej tytuł przyjęty bez dyskusji; tak samo ustęp 1, 2, 3. Przy ustępie czwartym zabiera głos poseł Skrzyński przeciw ustępowi; za nim Sapieha, Chrzanowski, Zyblikiewicz. Przy głosowaniu ustęp ten jest przyjęty.

Ustęp 5. przyjęty bez dyskusji; przy ustępie 6. wnosi poseł Zyblikiewicz poprawkę, ażeby zamiast słowa «nie zaparliśmy się» położyć słowa «nie odstąpiliśmy». Sprawozdawca poprawkę tę przyjmuje.

Ustęp z poprawką tą przyjęty. Przy ustępie 8. stawia poseł Skrzyński następującą poprawkę, „domagając się o rozleglejszy samorząd narodowy dla kraju naszego mieliśmy i mamy na względzie i t. d.». Poprawka ta jest poparta. Przemawia przeciw niej poseł Zyblikiewicz i Chrzanowski, za nią powtórnie Skrzyński. Sprawozdawca oświadcza że w jego osobistym przekonaniu poprawka tak mało się różni od tekstu proponowanego przez komisję. Przy głosowaniu przyjęta jest poprawka posła Skrzyńskiego, druga zaś połowa ustępu przyjęta podług projektu komisji.

W ustępie 8. żąda poseł Szujski ażeby po słowie «potężną» dodać słowo «wolną». Poprawka ta jest poparta. Sprawozdawca zgadza się z tą poprawką, którą Izba równie jak cały ustęp przyjmuje.

Ustęp 9. przyjęty bez dyskusji. Przy ustępie 10. stawia poseł Skrzyński następującą poprawkę: „ażeby ustęp 10 i 11. ściągnąć w jeden któryby miał brzmienie jak następuje:

«Lecz tem boleśniej dotknięci zostaliśmy tem, że ustawy zasadnicze z d. 21. grudnia 1867. w wielu postanowieniach nie odpowiadają potrzebom i prawom naszym. Ustawy te zapewniły wprowadzić wolność polityczną, co też jako Polacy z prawdziwą powitalną radością, lecz nie jednokrotnie zapoznają prawa nasze narodowe i nie mają względu ani na odrębne stosunki, ani na żywotne potrzeby i tylekroć objawiane życzenia kraju naszego.»

Sprawozdawca zgadza się z tą poprawką Izba przyjmuje ją zamiast ustępu 10. i pierwszej połowy 11. z projektu komisji; druga połowa ustępu 11. przyjęta podług wniosku komisji.

Przy ustępie 12. stawia poseł Skrzyński następującą poprawkę:

«Kraj nasz obawiać by się musiał o swą przyszłość, gdyby jak dotąd było, nie miał i nadal prawa stanowienia o własnych sprawach i potrzebach życia publicznego. Dalsze odmawianie krajowi prawa tego zagrażałoby mu zupełnym rozstrojem». Sprawozdawca zgadza się z poprawką którą Izba przyjmuje. Ustęp 13. przyjęty bez dyskusji. Tak samo ustęp 14. Przy ustępie 15. stawia poseł Skrzyński poprawkę następującej treści:

«Do ciebie zaś Najjaśniejszy Panie, Najmiłościwszy Cesarzu i Królu nasz, udajemy się z unizoną prośbą abyś łaskawie uwzględnić raczył życzenia i potrzeby kraju naszego.

W Twojej głębokiej mądrości, w Twojej opiekuńczej a równej dla wszystkich troskliwości pokładamy Najjaśniejszy Panie naszą nadzieję i ufność». Poprawka jest poparta a następnie przez Izbę przyjęta.

Ustęp końcowy przyjęty bez dyskusji.

Następuje trzecie czytanie. Adres w trzeciem czytaniu jednomyślnie przyjęty.

Sprawozdawca komisji poseł Grocholski oświadcza następnie, że uchwalonemi co dopiero wnioskami załatwione są petycje l. 173 o uchwalenie wniosku posła Smolki, podpisywana we Lwowie. Petycja Radnych gminy Ułyčno o przyjęcie wniosku posła Smolki liczba 292 Petycja ohywateli powiatu Rudeńskiego w tym samym przedmiocie l. 542.

Z porządku dziennego przechodzi Izba do wyboru posłów do Rady Państwa; a mianowicie do wyboru posła Hausnera. Skrutatorowie: Trzeciecki, Rogawski, Hönigsman, Tomuś, Kosiński, Szeleszczyński, Wyrobek, Tarnowski Jan, Kulik. Rezultat wyboru ogłoszony będzie na następnem posiedzeniu.

Następne posiedzenie w Piątek d. 25. Września o godzinie 10.

Posiedzenie zamknięte o godzinie 9.

Porządek dzienny.

1. Wybór delegatów do Rady Państwa.
2. Sprawozdanie Wydziału krajowego o wyborach posłów.
3. Pierwsze czytanie wniosku rządowego o pożyczce krajowej 350.000 złr. z r. 1868.
4. Pierwsze czytanie wniosku Wydziału krajowego o fundacyi ś. p. Czajkowskiego.
5. Pierwsze czytanie wniosku Wydziału krajowego o wypagrodzenie członków Rady szkolnej.
6. Sprawozdanie komisji, o wniosku rządowym w sprawie wolności dzielenia własności gruntowej.

Leon Książę Sapieha w. r.

Sekretarz
J. Szujski w. r.

Sekretarz
Ks. Barewicz w. r.

Dalszy ciąg petycyj

wniesionych do Sejmu do dnia 24. września 1868.

290. Gmina Rudki przez posła Popiela o przyzwolenie na pobieranie czopowego od napojów spirytusowych.
291. Gmina Chyrów przez posła Popiela, o przeniesienie rogatek w Chyrowie za obręb miasteczka.
292. Wydział powiatowy w Rohatynie przez posła hr. Golejewskiego, o stały fundusz do podwyższenia dotacyi nauczycieli szkół ludowych.
293. Tenże Wydział przez posła hr. Golejewskiego, o zaprowadzenie ksiąg hipotecznych.
294. Wydział powiatowy w Gródku przez posła Niezabitowskiego, o uwolnienie tego powiatu od opłaty dodatku do podatku gruntowego.
295. Zwierzchność gminy w Kolbuszowy górnej przez posła Kulika, o uwolnienie od datków na fundusz zapasowy parafialny.
296. Taż zwierzchność przez posła Kulika, o zniesienie targowego w Kolbuszowy.
297. Zwierzchność gminy Kolbuszowy dolnej i Świerczowa przez posła Kulika, o zniesienie targowego w Kolbuszowy.
298. Taż sama przez posła Kulika, przeciw opłacie na rzecz funduszu zapasowego parafialnego.
299. Zwierzchność gminy Nowawieś przez posła Kulika, o zniesienie opłaty targowego w Kolbuszowy.
300. Taż zwierzchność przez posła Kulika, o uwolnienie od płacenia na fundusz zapasowy parafialny.
301. Grabczyński Józef, właściciel części dóbr Jasienna przez posła Trzecieckiego, użala się na po krzywdzenie go przy indemnizowaniu serwitutów i żąda rewizyi tej czynności.
302. Nauczyciele szkoły w Horodence przez posła Cieńskiego, o udzielenie zapomogi i polepszenie ich dotacyi.
303. Ks. Łukowiecki Jan, pleban gr. kat. w Harasymowie przez posła Cieńskiego, użala się na opłatę myta w miasteczku Obertyn, nieprawnie nałożonego.
304. Gminy starostwa powiatowego w Stanisławowie i Rohatynie, przez posła Kamińskiego, o przeniesienie siedziby starostwa z Bohorodczan do Halicza.
305. Gmina miasta Halicza przez posła Kamińskiego o przeniesienie siedziby starostwa z Bohorodczan do Halicza.

306. Wydział powiatowy w Limanowy przez posła Ziemiałkowskiego przedstawia potrzebę zmiany w ustawach o kokurencyi kościelnej i o zapasowym funduszu parafialnym.

307. Tenże Wydział przez posła Ziemiałkowskiego przedstawia potrzebę zmiany w ustawach gminnej, o obszarach dworskich, o reprezentacji powiatowej i odośnych ordynacyi wyborczych.

308. Gmina miasta Zatora przez posła Zbyszewskiego o przydzielenie zabudowań dworskich, zamek i folwarki wraz z wszelkimi innymi budynkami i gruntami do gminy miasta Zatora.

Index of the year 1908

Wydział powiatowy w Limanowy przez posła Ziemiałkowskiego

- 306. Wydział powiatowy w Limanowy przez posła Ziemiałkowskiego przedstawia potrzebę zmiany w ustawach o kokurencyi kościelnej i o zapasowym funduszu parafialnym.
- 307. Tenże Wydział przez posła Ziemiałkowskiego przedstawia potrzebę zmiany w ustawach gminnej, o obszarach dworskich, o reprezentacji powiatowej i odośnych ordynacyi wyborczych.
- 308. Gmina miasta Zatora przez posła Zbyszewskiego o przydzielenie zabudowań dworskich, zamek i folwarki wraz z wszelkimi innymi budynkami i gruntami do gminy miasta Zatora.